

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ: ПРОФЕСІЙНА ТА ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ

Шульга Л.В., к.е.н, доцент; Бражник Л.В., к.е.н, доцент;

Вакуленко Ю.В., к.с.-г.н, доцент

Полтавська державна аграрна академія

Розглянуто основні проблеми розвитку фахової та практичної підготовки студентів ВНЗ. Розкрито основні напрями формування професійно-практичних навичок необхідних для майбутньої професійної діяльності студентів.

The main problems of professional and practical training of university students. The basic directions of the development of vocational and practical skills needed for the future careers of students.

Постановка проблеми. У сучасних умовах важливе місце відводиться інтеграції науки, освіти та інноваційної діяльності. Університетська освіта покликана давати системні знання про професійну сферу діяльності, її специфіку та має формувати особистісні якості фахівця. Передбачається, що це є одним з вирішальних чинників розвитку економіки та суспільства. Потреба у висококваліфікованих та ініціативних працівниках загострюється в нових умовах, де особливого значення набувають питання професійної і практичної підготовки та виховання конкурентоспроможного фахівця під час навчання у вищих навчальних закладах. Тому, основна проблема вищої школи України в теперішній час – це підготовка фахівців європейського рівня з вищою економічною освітою, які були б здатні розв'язувати складні соціально-економічні проблеми розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування практичної та професійної діяльності випускників ВНЗ, у тому числі й економічної підготовки, є одним з пріоритетних на сучасному етапі розвитку суспільства. Проблеми реформування професійної освіти в Україні досліджуються у працях: Г. Я. Аніловської [1], З. Н. Курлянд [4], В. Майбороди [3] та ін.

Постановка завдання. Розкрити особливості професійної підготовки студентів ВНЗ, виявити напрями її поліпшення та розглянути питання практичної підготовки, з врахуванням проблем її належного проведення та шляхами їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток університетської освіти передбачає набуття такої якості, що відповідає потребам особистості студента, вимогам суспільства та забезпечує інтеграцію у світовий освітянський простір [1]. У сучасних умовах ринку до них висувуються наступні вимоги: високий рівень теоретичної підготовки, сформований рівень соціальної зрілості, висока ефективність в ситуаціях невизначеності, швидка адаптація до умов робочого середовища. Тому, університетська освіта в Україні повинна бути якісною, майбутній фахівець зобов'язаний вміти постійно розвиватись та самовдосконалюватись, щоб роботодавець був впевнений у його компетентності та професіоналізмі, а вищі навчальні заклади повинні звертати

увагу на аспекти професійної підготовки студентів з урахуванням умов зовнішнього середовища, зокрема вимог ринку праці.

Професійна підготовка майбутнього фахівця – це педагогічний процес університетської освіти, результатом якого є формування та розвиток професійної його готовності. Він проявляється у формах активності та визначає здібності ставити перед собою професійні цілі, обирати способи їх досягнення, здійснювати самоконтроль за виконанням власних дій і прогнозувати шляхи підвищення продуктивності роботи у професійному напрямку. Усе це формується за допомогою стандартів вищої освіти, щодо опанування даного фаху та особистих якостей студента. Модель сучасного фахівця відображена на рис. 1.

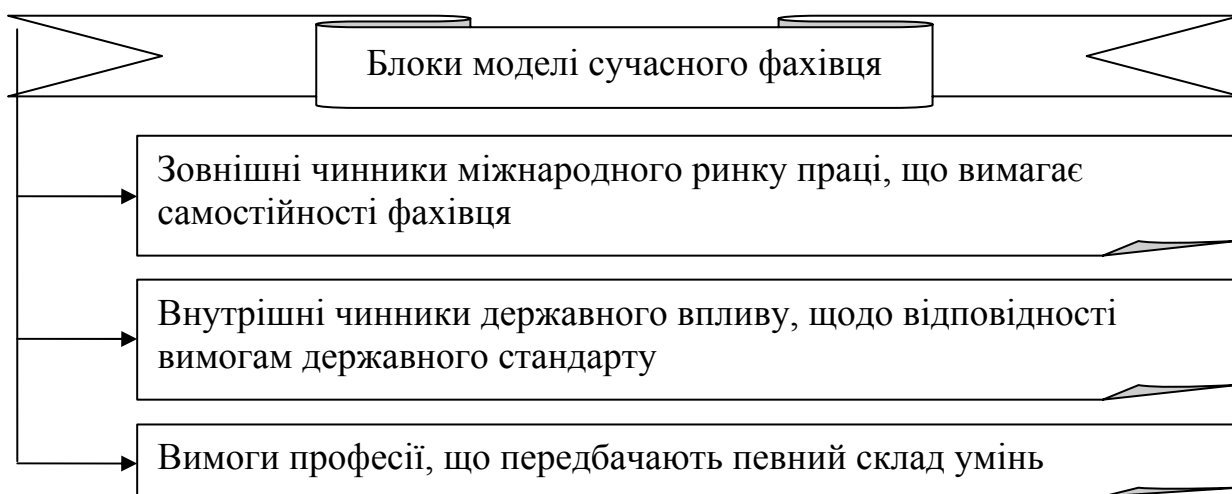

Рис. 1. Модель сучасного фахівця

В Україні вимоги до компетентності випускника ВНЗ певного профілю визначені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці (ОКХ) та освітньо-професійній програмі (ОПП), що є стандартами вищої освіти. В освітньо-професійній програмі встановлюються вимоги до змісту, обсягу, рівня освітньої та професійної підготовки, вона є основою при розробці навчальних планів і програм усіх навчальних дисциплін, визначенні засобів діагностики рівня освітньо-професійної підготовки фахівця.

Але, як показує український досвід, навчання у вищій школі характеризується рядом істотних недоліків: спостерігається не досить повна його відповідність специфіці професійної діяльності і вимогам, які стоять перед особистістю сучасного фахівця; притаманна одноманітність форм, методів і прийомів викладання, що викликає зменшення зацікавленості до пізнавальної діяльності й майбутньої професії. У зв'язку з цим, навчальний процес потребує вдосконалення, що можливе тільки шляхом впровадження методів активізації навчання.

З даною метою перед викладачами постає завдання обґрунтування вибору найбільш ефективних методів навчання, які, відповідно до сучасних вимог економіки і стандартів вищої освіти, здатні забезпечити індивідуалізовану підготовку спеціалістів з урахуванням їхньої мобільності та ефективності, вирішення актуальних питань практичної діяльності.

На сьогоднішній день у загальній системі університетської освіти з підготовки студентів вищої школи така складова, як практичні заняття, не мають конкретизованої, комплексної спрямованості на набуття професійно-орієнтованих практичних умінь та навичок; існує явний розрив між теорією та практикою. Тому, практика залишається широким полем перевірки теоретичних знань, накопичених студентами у ВНЗ та становить собою підґрунтя для поглибленого засвоєння проблем, що мають місце у відповідній сфері [4].

Міністерство освіти і науки України також вважає, що питання якості професійно-практичної підготовки, формування праксеологічних умінь у ВНЗ має стати одним з найважливіших показників ефективної діяльності вищого навчального закладу не тільки при проходженні процедури ліцензування й акредитації, так і при проведенні поточних перевірок [3].

Приділяючи увагу необхідності підготовки студентів до практичної діяльності, неможливо оминути той факт, що сучасний стан суспільства, характерними ознаками якого є процеси глобалізації та соціальної інтеграції, інформатизація, все менше можливості на просування залишає тим фахівцям, які не володіють комп'ютерною технікою та інформаційними технологіями, не мають можливості користуватися зарубіжними джерелами. Таким чином, підготовка студентів до практичних умов роботи на підприємствах повинна поєднуватися з озброєнням студентів вищої школи найсучаснішими знаннями з комп'ютерної техніки, а також навичками спілкування іноземними мовами.

Іншою складовою формування конкурентоспроможного фахівця на ринку праці є його практична підготовка на виробництві. Доцільно більш докладно розглядати саме її роль у формуванні професійної компетенції майбутніх фахівців, оскільки під час проходження виробничої практики формуються їх професійні уміння та особистісні якості, а також вона готує майбутніх спеціалістів до самостійного виконання обов'язків на першій посаді, де вони працюватимуть.

Під час проходження виробничої практики студент може перевірити свій професіоналізм. А також, має можливість вивчити реальні ситуації; перевірити знання, отримані під час навчання; самостійно приймати рішення, обґрунтовуючи їх доцільність перед керівником практики. Майбутній фахівець навчається субординації, роботі в колективі, отримує навички професійного спілкування.

У ВНЗ для проведення практик, в міру можливостей, підтримується належний рівень матеріально-технічної бази, методичного, організаційного та кадрового забезпечення, впроваджуються нові засоби навчання, електронні та мережеві технології. Але в організації і проведенні практичного навчання на підприємствах і в організаціях залишаються невирішені проблеми, викликані скороченням баз практики, неможливістю оплати керівників практики на виробництві, проїзду студентів та їх проживання на місцях. Дуже рідко практиканти зараховуються на посади відповідно їх спеціалізації, більшість керівників баз практики не зацікавлені у проходженні у них практики студентів, тому відмовляють з мотивів нерозголошення комерційної таємниці. Аби уникнути подібних складнощів у роботі, роботодавцям простіше не при-

ймати студентів на практику. Дані умови призводять до створення проблем при організації виробничої практики ВНЗ та впливають на фахову підготовку. Незважаючи на недостатню урегульованість нормативних актів щодо питань практики та працевлаштування, ВНЗ самостійно намагаються подолати дані проблеми. Тому, з метою покращення умов проведення практики та поліпшення підготовки студентів вищих навчальних закладів до майбутньої професійної діяльності необхідно:

- проводити дослідження з метою вивчення потреби у фахівцях певного напрямку підготовки (спеціальності) у роботодавців;
- сформувати систему галузевих зв'язків між вищими навчальними закладами та роботодавцями для забезпечення здобуття студентами професійних навичок під час проходження виробничої практики [5];
- розробити і запровадити систему ранньої адаптації випускників на первинних посадах [5];
- зосередити увагу в програмах виробничих практик на практичних питаннях згідно навчального плану для забезпечення набуття відповідних навичок та закріплення здобутих знань;
- сприяти співпраці між викладачами-керівниками практики від кафедри та керівниками практики від виробництва щодо підготовки наскрізних програм практики, проводити роботу з наукових досліджень;
- поширювати практику проведення навчальних занять із залученням спеціалістів з підприємств – філій кафедр тощо.

Висновки. Таким чином, організація практичної професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах здійснюється як під час вивчення професійно спрямованих теоретичних дисциплін, так і виробничої практики. Університетська освіта базується на підготовці високопрофесійних та креативних фахівців, здатних пристосовуватись до сучасних вимог економіки та ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Аніловська Г.Я. Університетська освіта : [навч. посіб.] / Аніловська Г.Я., Марушко Н.С., Томаневич Л.М. – Львів: Магнолія-2006, 2009. – 370 с.
2. Васирина М. Актуальні проблеми практичної підготовки студентів вищої школи України [Електронний ресурс] / М. Васирина, В. Майборода // Проблеми підготовки сучасного вчителя - 2010. - №2. - С. 233-237. — Режим доступу до журн. : http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/ppsv/2010_2/fil.pdf
3. Майборода В. Проблеми розвитку праксеологічних умінь майбутніх компетентних фахівців вищої школи України / В. Майборода // Вища освіта України – 2012 . – №4 . – С. 31-36.
4. Педагогіка вищої школи / За ред. З. Н. Курлянд. - К.: Знання, 2005. - 399 с.
5. Про практичну підготовку студентів від 07.02.09 року № 1/9-93 [Електронний ресурс] — Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/2728 — (Нормативний документ Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Лист).

Рецензент – д.е.н., доцент Писаренко В.В.